

Könyvtárak Afganisztánban

Afganisztánban minden fajta nyomtatvány luxus-cikknek számít: a megélhetési költségekhez képest drágák az újságok, még drágábbak a könyvek, és drága a mesterséges fény is. A lakosság kevesebb mint 7%-a jut elektromos áramhoz.

Mindezek a körülmények károsan hatnak az írás-olvasásra: a lakosság 15%-a analfabéta. A rádió, bár igen pozitív a hatása – különösen a hasznos ismereteket is közlő hangos szappanoperáknak –, mégsem pótolhatja a nyomtatott információt. Elemi erejű az igény a helyi nyelveken (dari, pashtu) megjelenő irodalomra.

A tálibok uralma lejártával biztató jelek mutatkoznak a könyvtári területeken: több közkönyvtár nyílt, az egyetemi könyvtárak is megerősödtek. Mégis, sok könyvtár küszködik az emberi és anyagi erőforrások hiányával. Igen nagy problémát okoz az elektromos áram hiánya. Ugyanakkor a köztudatban sem élnek úgy a könyvtárak, mint ahová információért lehet menni: az embereket először is rá kell venni a könyvtárak használatára.

Az afgán könyvtárak az elitet szolgálták vallásos szövegek nagy gyűjteményeivel. Csak az 1930-as években vert gyökeret a könyvtári ellátás modernebb felfogása, ám az 1950-es években alapított könyvtárakat súlyosan érintette a szovjet behatolás, majd az 1996-ban kezdődő tálib uralom, amelynek során például Kabul 18 könyvtárából 15-öt bezártak.

Jelenleg nincs könyvtárosképzés Afganisztánban. (A kabuli egyetem néhány diákjának online távoktatást nyújt az arizonai egyetem könyvtárszaka.) Még a legműveltebb könyvtárhasználók sem képesek a cédulakatalógus kezelésére. Sok könyvtárban számítógépek sincsenek. Néhol nyomasztó kép fogadja a látogatót: a polcok vastag porréteg alatt, felbomlott raktári rend, megtalálhatatlan kötetek, feldolgozatlan állomány, az újságok egymásra halmozott kötegekben. A kabuli központi könyvtárban az egyetlen derűs sziget a gyermekrészleg, főként a könyvtáros erőfeszítésének és személyes anyagi áldozatának köszönhetően.

A Kulturális és Ifjúsági Minisztérium különféle, kormánytól független szervezetekkel együttműködve programot indított vallásos, szépirodalmi és gyermekkönyvek, szótárak megjelentetésére. A 122 dari és pashtu nyelvű cím felöleli az egészségügyi, állategészségügyi és politikai témákat, és a kezdő olvasóhoz szólnak. A kormány és a szervezetek együttműködése azonban nem mindig zavartalan: az adományozók szívesebben keresik meg az utóbbiakat, mert a bürokrácia útvesztőiben az adományok nagy része elszivárog. Az ópiumkereskedelemtől régóta függő, szakképzett munkaerő és eszközök hiányától szenvedő afgán gazdasági életnek információra van szüksége, könyvtárakra, írástudásra, nyomtatott szóra és a helyi nyelveken megjelenő olvasnivalóra.

/GARNER, Annie: Rebuilding Afghanistan – One book at a time. = American Libraries, 38. köt. 10. sz. 2007. nov. p. 52–54./

Papp István